

حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی

رضا معبودی نیشابوری^۱ *، سید علیرضا رضائی^۲

۱. نویسنده مسئول: استادیار، گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. رایانامه: Email.Maboudi@um.ac.ir

۲. دانش‌آموخته دکتری، حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. رایانامه: alirezarezaee4771@mail.um.ac.ir

چکیده

میانجی‌گری یا سازش به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین طرق حل‌وفصل اختلافات، هیچ‌گاه نتوانسته است جایگاهی مشابه داوری یا دادرسی بیابد. مزایای متعدد این روش هم برای طرفین دعوا و هم نظام قضایی کشور، موجب شده که تأکیدات خاصی بر این روش حل اختلاف در سند تحول قضایی صورت گیرد و همچنین کنوانسیون سنگاپور به‌عنوان سازوکار بین‌المللی اجرای سازش‌نامه توسط ایران امضا شود. مهم‌ترین دلیل عدم استقبال اشخاص و فعالان تجاری از میانجی‌گری، فقدان حمایت اجرایی از سازش‌نامه به‌عنوان سند حل اختلاف ناشی از فرایند میانجی‌گری است، زیرا سازش‌نامه همانند آرای داوری و قضایی به‌طور مستقیم اجرا نمی‌شود و ضروری است سند مذکور برای اجرا دوباره مورد بررسی ماهوی و شکلی در دادگاه قرار گیرد. در پژوهش حاضر حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها بررسی شده و نتیجه گرفته‌ایم که مهم‌ترین راه توسعه سازش، حمایت اجرایی از سازش‌نامه است و با توجه به عدم حمایت اجرایی کافی از سازش‌نامه‌های داخلی و بین‌المللی در حقوق ایران (جز در موارد خاص)، قانونگذار ایرانی به‌منظور حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های داخلی باید قانونی با الهام از قانون نمونه آنسیترال ۲۰۱۸ تصویب کند و برای حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های بین‌المللی، هرچه سریع‌تر، مراحل الحاق به کنوانسیون سنگاپور را تکمیل کند.

واژه‌های کلیدی: سازش، کنوانسیون سنگاپور، کنوانسیون نیویورک، م گزارش اصلاحی، میانجی‌گری.

* استناد: معبودی نیشابوری، سید علیرضا رضائی. (بهار ۱۴۰۲) «حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها در حقوق ایران و اسناد

بین‌المللی»، *مطالعات حقوق خصوصی*، ۵۳، ۱: ۱۴۱ - ۱۶۲. DOI: 10.22059/JLQ.2023.338038.1007644

تاریخ دریافت: ۳۰ بهمن ۱۴۰۰، تاریخ بازنگری: ۱۸ مرداد ۱۴۰۱، تاریخ تصویب: ۱۴ آذر ۱۴۰۱، تاریخ انتشار: ۲۴ خرداد ۱۴۰۲

۱. مقدمه

سازش یا میانجی‌گری، با وجود مزایای متعدد و زیادی که در مقایسه با روش‌های دادرسی و داوری دارد، اما هیچ‌گاه جایگاه مناسبی را در عرصه حل و فصل اختلافات به دست نیاورده است. حسب تحقیقات علمی^۱ صورت گرفته، علت عدم اقبال میانجی‌گری، فقدان حمایت اجرایی از سازش‌نامه به عنوان نتیجه حل اختلاف مذکور است. در واقع بر خلاف داوری و دادرسی، طرفین پس از صدور سازش‌نامه همواره نمی‌توانند به طور مستقیم و به سرعت، این سند را به اجرا بگذارند. سازش‌نامه به عنوان یک سند حل اختلاف دارای قدرت اجرایی نیست و همانند یک قرارداد در صورت عدم تمکین طرفین باید دعوی اجرای تعهدات قراردادی در خصوص آن طرح شود. به همین دلیل سازمان ملل متحد، کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد سازش‌نامه‌های حاصل از میانجی‌گری ۲۰۱۹ (کنوانسیون سنگاپور) (United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation 2019) را به منظور رفع ضعف مذکور تصویب کرد که وفق این معاهده، کشورهای عضو موظف‌اند که سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی را به طور مستقیم اجرا کنند. در ایران نیز رویکردهای اخیر (قواعد مذکور در سند تحول قضایی مصوب ۱۳۹۹ (راهکارهای شماره ۱، ۲ و ۳ از چالش ۲ از مأموریت اول)، مفاد مقررات مربوط به شورای حل اختلاف، آیین‌نامه میانجی‌گری کیفری مصوب ۱۳۹۵ و نیز امضای کنوانسیون سنگاپور) بیانگر تمایل مقنن ایران بر توسعه سازش به نسبت سایر طرق حل اختلاف است. البته با توجه به وضعیت کنونی نظام حقوقی ایران مبنی بر عدم حمایت اجرایی از عمده سازش‌نامه‌ها، تحقق هدف مذکور بسیار بعید به نظر می‌رسد و باید اقدامات اساسی به منظور حمایت از میانجی‌گری در ایران صورت گیرد. پرسش پژوهش حاضر آن است که آیا حمایت اجرایی از نتیجه فرایند میانجی‌گری همانند آرای قضایی و داوری ضرورت دارد و در صورت مثبت بودن پاسخ، رویکرد اتخاذی توسط مقررات داخلی و بین‌المللی جهت تحقق هدف مذکور چگونه باید باشد؟ فرضیه پژوهش آن است که برخورداری کامل نظام حقوقی از مزایای متعدد میانجی‌گری در گرو حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌هاست و الحاق به کنوانسیون سنگاپور از حیث بین‌المللی و اعمال مقررات قانون نمونه آنسیترال ۲۰۱۸ از نظر داخلی می‌تواند سبب تحقق هدف مذکور شود. شایان ذکر است با الگوگیری از کنوانسیون سنگاپور، محدوده بررسی پژوهش معطوف به سازش‌نامه حاصل از «میانجی‌گری» است و سازش‌نامه منعقد شده بدون دخالت میانجی و ناشی از فرایند «سازش»،

۱. در بخش اول مقاله با عنوان «ضرورت حمایت اجرایی از سازش‌نامه در جهت توسعه میانجی‌گری»، تحقیقات علمی مذکور مفصل بررسی شده است.

خارج از قلمرو موضوعی مقاله حاضر است. در این مقاله، حمایت اجرایی از سازش‌نامه به‌عنوان مهم‌ترین عامل در توسعه سازش یا میانجی‌گری به شرح ذیل بررسی می‌شود. ایراد مهمی که شاید مطرح شود آن است که پرداختن به سازش‌نامه‌های داخلی و بین‌المللی با هم در این مقاله مناسبتی ندارد، زیرا اولی ریشه در عقد صلح در قانون مدنی و مقررات سازش قانون آیین دادرسی مدنی دارد و دومی موضوع کنوانسیون سنگاپور است. در پاسخ باید گفت که اولاً آنستیرال کنوانسیون سنگاپور و قانون نمونه میانجی‌گری را توأمان تصویب کرده است تا علاوه بر ایجاد تعهد بین‌المللی برای کشورها، مقررات داخلی کشورها نیز در خصوص میانجی‌گری اصلاح شود. موضع کنوانسیون سنگاپور و قانون نمونه میانجی‌گری در خصوص حمایت اجرایی از سازش‌نامه یکسان است؛ ثانیاً هدف نگارش مقاله، توسعه میانجی‌گری از طریق رفع ضعف عدم حمایت اجرایی است و نباید سازش‌نامه‌های داخلی را از چنین امتیازی محروم کرد. با مقایسه مقررات سازش‌نامه‌های داخلی در حقوق ایران و مقررات کنوانسیون سنگاپور و قانون نمونه، تعارضات و ضعف‌های حقوق ایران مشخص می‌شود.

۲. ضرورت حمایت اجرایی از سازش‌نامه در جهت توسعه میانجی‌گری

سازش یا میانجی‌گری، به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین طرق حل اختلاف مزایای متعددی هم برای طرفین دعوا و هم نظام قضایی هر کشوری است. میانجی‌گری علاوه بر حفظ روابط تجاری و اقتصادی طرفین دعوا، نسبت به سایر طرق حل اختلاف، روشی سریع‌تر و ارزان‌تر محسوب می‌شود (Stitt, 2004: 8; Reif, 1990: 578; Sussman, 2009: 10). همچنین در سازش با توجه به آزادی اراده طرفین، خود طرفین دعوا نتیجه اختلاف خود را با در نظر گرفتن سایر شرایط تعیین می‌کنند، درحالی‌که در داوری یا دادرسی، فرد ثالثی در خصوص اختلاف تصمیم‌گیری می‌کند که این مسئله سبب می‌شود که نتیجه طرق حل اختلاف مذکور، قابل پیش‌بینی نباشد. ترویج سازش مزایای متعددی برای نظام قضایی کشور دارد؛ از جمله اینکه در صورت اعمال حمایت‌های لازم و ترویج آن، حجم پرونده‌های مطروحه نزد دادگاه‌ها کاهش می‌یابد و این مسئله تأثیرات مثبتی برای حل مشکل اطاله دادرسی خواهد داشت. همچنین به اعتقاد برخی نویسندگان (Serbenko, 2012: 69; Lo, 2014: 125; Sussman, 2009: 2) با توجه به تعیین سرنوشت اختلاف توسط خود طرفین دعوا نه شخص ثالث، امکان تبعیت از سازش‌نامه و اجرای آن بسیار بالاست.

با وجود مزایای مذکور و تقدم تاریخی سازش بر داوری و دادرسی، اما فقدان حمایت اجرایی لازم از نتیجه فرایند میانجی‌گری (سازش‌نامه)، سبب عدم استقبال اشخاص و فعالان

تجاری از این روش حل اختلاف شده است (Serbenco, 2012: 70). زمانی طرفین دعوا می‌توانند از مزایای سازش یا میانجی‌گری بهره‌مند شوند که نتیجه فرایند طرق حل اختلاف مذکور (سازش‌نامه) همانند آرای داوری و قضایی، دارای قابلیت اجرایی است و به‌طور مستقیم توسط دادگاه‌ها اجرا شود (Hioureas, 2019: 65). با توجه به حمایت اجرایی از آرای قضایی و داوری، طبیعتاً طرفین یک اختلاف ترجیح می‌دهند، دعاوی خود را از طریق طرق مذکور حل‌وفصل کنند، زیرا در صورت استفاده از روش میانجی‌گری، پس از صدور سازش‌نامه و عدم اجرای داوطلبانه سند مذکور از سوی یکی از طرفین دعوا، طرف مقابل در بسیاری از موارد، نمی‌تواند به‌سرعت اموال وی را توقیف کرده و مفاد سازش‌نامه را اجرا کند (Lo, 2014: 126). در واقع دادگاه اجراکننده سازش‌نامه به رسیدگی اختصاری کفایت نمی‌کند و نتیجه حاصله را مورد بازنگری ماهوی قرار می‌دهد و در نتیجه سازش‌نامه به اندازه یک قرارداد عادی از ارزش و اعتبار برخوردار است.

در این وضعیت استفاده از روش سازش، هیچ توجیه منطقی یا حقوقی ندارد، زیرا با فقدان قابلیت اجرایی سازش‌نامه، طرفین باید به‌منظور اجرای سازش‌نامه به مقام قضایی صلاحیت‌دار مراجعه کنند و منطقی‌تر است که به‌جای صرف هزینه و زمان در میانجی‌گری، همان ابتدا به‌منظور حل اختلاف خود به مرجع قضایی مذکور مراجعه کنند (Schnabel, 2019a: 2). به بیان برخی نویسندگان (Vanišová, 2019: 5; Deason, 2005: 585) با توجه به عدم حمایت اجرایی از سازش‌نامه به‌عنوان نتیجه فرایند میانجی‌گری، طرفین دعوا پس از انعقاد سازش‌نامه در ابتدای راه هستند، زیرا باید به‌منظور اجرای سازش‌نامه، به طرق حل اختلاف دیگر مثل داوری یا دادرسی توسل کنند. در این صورت تمامی مزایای سازش، در ترغیب اشخاص و فعالان تجاری در استفاده از طریق حل اختلاف مذکور تأثیری نخواهد داشت، زیرا در صورت اجبار طرفین به استفاده از سایر طرق حل اختلاف، سازش روشی گران‌تر و از لحاظ زمانی طولانی‌تر، نسبت به داوری و دادرسی خواهد بود و با توجه به لزوم طی شدن طرق حل اختلاف مذکور، تأثیری در حفظ روابط تجاری طرفین نخواهد داشت. همچنین اگر یکی از طرفین دعوا مجبور به طی کردن فرایند قضایی جهت اجرای سازش‌نامه در کشور دیگر باشد، این مسئله با توجه به ناآشنایی وی با نظام قضایی کشور خارجی مزبور، هزینه‌های زیادی را به وی تحمیل می‌کند.

۳. حمایت اجرایی از سازش‌نامه در اسناد بین‌المللی

در بخش قبل مشخص شد، حمایت اجرایی از سازش‌نامه مهم‌ترین عامل توسعه روش حل اختلاف مذکور است. در مقررات بین‌المللی تا پیش از تصویب کنوانسیون سنگاپور، با وجود

تأکید بر اهمیت حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها، الزامی برای کشورها به منظور تضمین اجرای سند مذکور وجود نداشت. با توجه به تأکید دکرترین حقوقی، در نهایت کنوانسیون سنگاپور به تصویب رسید که همانند کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داوری خارجی (کنوانسیون نیویورک) ۱۹۵۸ اعضای خود را ملزم به اجرای سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی کرد.

۳.۱. عدم حمایت اجرایی از سازش‌نامه پیش از تصویب کنوانسیون سنگاپور

مقررات مربوط به سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی جدید نبوده و از سالیان قبل ضرورت تنظیم قواعدی در این خصوص درک شده است. در سال ۱۹۸۰ آنسیترا ل مقرراتی در خصوص سازش تنظیم و ارائه کرد، اما این مقررات همانند مقررات آنسیترا ل در خصوص داوری به کار نرفت. سپس در سده بیست و یکم موجی از تنظیم مقررات در خصوص میانجی‌گری ایجاد شد و قانون نمونه آنسیترا ل در خصوص سازش تجاری بین‌المللی آنسیترا ل ۲۰۰۲ و دستورالعمل اتحادیه اروپا در خصوص میانجی‌گری نیز در سال ۲۰۰۸ ارائه شدند. سپس کنوانسیون سنگاپور در خصوص سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی و قانون نمونه آنسیترا ل در زمینه سازش تجاری بین‌المللی و سازش‌نامه‌های بین‌المللی ناشی از فرایند میانجی‌گری مصوب ۲۰۱۸ به تصویب رسیدند (Strong, 2014: 13; Sussman, 2018: 43-44).

در ماده ۱۴ قانون نمونه ۲۰۰۲، در خصوص قابلیت اجرایی سازش‌نامه‌ها قواعدی عنوان شده است، اما نظامی فراگیر و همگون در خصوص نحوه اجرا و شناسایی سازش‌نامه‌ها وجود ندارد، زیرا در آن زمان این اعتقاد وجود داشت که اعطای قابلیت اجرایی به سازش‌نامه‌ها به صورت همه‌گیر امکان‌پذیر نیست (Alexander, 2019: 418-419 & Sussman, 2018: 43). به همین دلیل به جای ارائه یک سازوکار بین‌المللی اجرای سازش‌نامه، در مقرره مذکور لازم‌الاجرا بودن سازش‌نامه منوط به توافق طرفین شده است (شیروی، ۱۳۹۳: ۷۱). اگرچه در ماده ۶ دستورالعمل اتحادیه اروپا در خصوص میانجی‌گری ۲۰۰۸ از اعضا درخواست شده است که ترتیبی دهند که سازش‌نامه‌های ناشی از فرایند میانجی‌گری در کشورهای عضو قابل اجرا باشند، اما الزامی به اجرای مستقیم سازش‌نامه ایجاد نکرده و طریقه اجرا به کشورهای عضو سپرده شده است. وفق مقرره مذکور ضرورتی وجود ندارد که سازش‌نامه‌ها مستقیماً اجرا شوند (Sussman, 2018: 43).

همان‌طور که ملاحظه شد، پیش از تصویب کنوانسیون سنگاپور، دلیل فقدان حمایت اجرایی کافی از سازش‌نامه، سازش یا میانجی‌گری فاقد مشروعیت بین‌المللی داوری ناشی از حمایت‌های کنوانسیون نیویورک بود (Schnabel, 2019a: 3 & Vanišová, 2019: 2). در همین زمینه دکرترین حقوقی به دلایل متعددی معتقد بر لزوم تنظیم کنوانسیون جهت حمایت اجرایی

از سازش‌نامه بود؛ اولاً اینکه با توجه به شرایط مذکور، نتیجه فرایند سازش، پیش‌بینی‌ناپذیر است، زیرا تعهدات مندرج در سازش‌نامه، به طرق مختلف در کشورهای متفاوت اجرا می‌شوند (Chong & Steffek, 2019: 452-453)؛ ثانیاً اجرای سازش‌نامه‌ها از طریق حقوق قراردادهای فرایندی طولانی و فرسایشی است و سبب صرف زمان و هزینه بسیاری می‌شود (Schnabel, 2019b: 7-8). علاوه بر تأکید دکتربین حقوقی (Boulle, 2014: 61; Lo, 2014: 135)؛ (Wolski 2014: 106-108)، رویکرد فعالان حقوقی و تجاری نیز بر لزوم وجود سازوکار اجرای مستقیم سازش‌نامه‌ها دلالت دارد. طی تحقیق آنسیترال ۷۴ درصد پاسخ‌دهندگان، داشتن رژیم اجرایی مثل کنوانسیون نیویورک را مهم‌ترین عامل رشد سازش دانستند (Chua, 2019: 573-574). در سال ۲۰۱۴ نیز مؤسسه بین‌المللی سازش تحقیقی از وکلا و مدیران تجاری انجام داد و مشخص شد که ۹۳ درصد پاسخ‌دهندگان در صورت وجود قابلیت اجرایی در خصوص سازش‌نامه‌های بین‌المللی، میانجی‌گری را روش مناسبی برای حل و فصل اختلافات می‌دانستند (Sussman, 2018: 45). همچنین طی بررسی پارلمان اروپا مشخص شد که کمتر از یک درصد دعاوی تجاری و مدنی در اروپا به وسیله سازش حل و فصل می‌شوند (Vanišová, 2019: 3). پس از وضع دستورالعمل اتحادیه اروپا در خصوص سازش و طی تحقیقات پارلمان اروپا مشخص شد که عمده‌ترین مشکل دستورالعمل مذکور و مهم‌ترین خواسته فعالان تجاری، اعطای قابلیت اجرایی به سازش‌نامه‌هاست (Sussman, 2018: 44). در نتیجه با توجه به مراتب مذکور، تنظیم کنوانسیونی در خصوص حمایت اجرایی از سازش‌نامه در دستور کار سازمان ملل متحد قرار گرفت.

۲.۳. حمایت اجرایی از سازش‌نامه در کنوانسیون سنگاپور

با توجه به آنچه بیان شد، بسیاری از نویسندگان (Boulle, 2014: 61; Lo, 2014: 135; Wolski 2014: 106-108) در آثار خود پیشنهاد تنظیم کنوانسیونی به منظور اجرای سازش‌نامه‌ها در عرصه بین‌المللی را دادند و حتی برخی استادان (Lo; Ma; 2014: 399) پیش‌نویس این کنوانسیون را تنظیم و ارائه کردند. در سال ۲۰۱۴ پیشنهاد تنظیم کنوانسیون در خصوص شناسایی و اجرای سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی توسط ایالات متحده آمریکا داده شد. این ایده مورد توجه قرار گرفت و چهار سال بعد کارگروه آنسیترال جلساتی در این خصوص تشکیل داد و در نهایت در سال ۲۰۱۸ متن کنوانسیون و قانون نمونه تنظیم شد (Sussman, 2018: 42; Abramson, 2019(A): 362). این دو مقرر متعاقباً توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد و آنسیترال به تصویب رسیدند. متن این کنوانسیون توسط آنسیترال در ۲۶ ژوئن ۲۰۱۸ نهایی شد و در ۲۰ دسامبر ۲۰۱۸ به تصویب مجمع عمومی سازمان ملل رسید. این کنوانسیون با رفع ضعف فقدان

حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های تجاری بین‌المللی و اعمال حمایت‌های مشابه کنوانسیون نیویورک از آرای داوری، به دنبال ارتقای جایگاه میانجی‌گری میان طرق حل اختلاف است (Chong & Steffek, 2019: 449; Sudborough, 2019: 234). مهم‌ترین تغییری که کنوانسیون سنگاپور در وضعیت سازش‌نامه‌ها ایجاد کرده، اعطای وصف لازم‌الاجرا به آنها بوده است و به این ترتیب، سازش با توجه به مزایای متعدد آن و رفع ضعف اصلی روش حل اختلاف مذکور، شرایط برتری نسبت به سایر روش‌های حل و فصل اختلافات پیدا می‌کند و دیگر طرفین دعوا برای اجرای سازش‌نامه مجبور به توسل به طرقی مثل داوری یا دادرسی نیستند (Alexander, 2019: 417). برخی (Giaretta, 2018: 1) معتقدند که این کنوانسیون سبب تغییر وضعیت در تمامی روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی خواهد شد و سازش به راه‌حل پیش‌فرض طرف‌های تجاری برای حل و فصل اختلافات فی‌مابین تبدیل می‌شود.

مهم‌ترین ماده کنوانسیون، بند ۱ ماده ۳ آن است که تعهد به اجرای سازش‌نامه را بیان می‌کند: «هریک از کشورهای عضو کنوانسیون باید سازش‌نامه را مطابق قواعد آیین دادرسی خود و بر اساس شرایط مطروحه در این کنوانسیون به اجرا گذارد». دیگر مواد در واقع شرایط اجرای بند ۱ ماده ۳ را ذکر می‌کنند. سازش‌نامه باید قلمرو و شرایط تعریفی مذکور در ماده ۱ را داشته باشد و درخواست اجرا مطابق ماده ۴ باشد و مشمول استثنائات ماده ۵ نشود (Schnabel, 2019c, 1184; Abramson, 2019b: 1057).

نحوه اعطای قابلیت اجرایی به سازش‌نامه‌ها از سخت‌ترین موضوعات در مذاکرات کارگروه آنسیترال بود (Morris-Sharma, 2019: 497) و این مسئله در جلسات مختلف آنسیترال مطرح شده و نظرهای مختلفی در این خصوص ابراز شده بود. طی مذاکرات، چهار طریق برای اجرای سازش‌نامه‌ها مطرح شد: ۱. یک روش این است که در متن کنوانسیون صرفاً ذکر شود که سازش‌نامه‌ها لازم‌الاجرا هستند و وضع مقررات درباره نحوه اجرا به کشورها واگذار شود. چنین رویکردی در ماده ۱۴ قانون نمونه ۲۰۰۲ اتخاذ شده بود: در صورتی که طرفین سازش‌نامه‌ای منعقد کنند، سازش‌نامه مزبور، الزام‌آور و لازم‌الاجراست. چنین رویکردی مشکل‌ساز خواهد بود، زیرا به دادگاه‌های ملی هیچ استاندارد شکلی و ماهوی در خصوص شرایط اجرای سازش‌نامه تحمیل نمی‌کند؛ ۲. روش پیشنهادی دوم آن بود که سازش‌نامه به‌عنوان یک قرارداد الزام‌آور تلقی شود. طریق پیشنهادی مذکور با این انتقاد روبه‌روست که هیچ تغییری در وضعیت موجود سازش‌نامه‌ها ایجاد نمی‌کند و با توجه به ماهیت سازش‌نامه، سند مذکور همیشه به‌عنوان یک قرارداد نیازمند اقامه دعوی قضایی است؛ ۳. طریق پیشنهادی سوم نیز آن بود که سازش‌نامه به‌عنوان رأی داوری و مطابق ماده ۳۰ قانون نمونه آنسیترال و کنوانسیون نیویورک در خصوص داوری‌های تجاری بین‌المللی قابل اجرا باشد. مهم‌ترین ایراد

روش مزبور ایجاد هزینه و زمان بر بودن است و همچنین طرفین دعوا باید فرایند داوری را شروع و داوری انتخاب کنند تا سازش‌نامه آنها را در رأی داوری خود ذکر کند. در بسیاری از موارد داور حاضر به چنین کاری نخواهد شد (Sim, 2019: 711)؛ ۴. به‌طور مستقل به سازش‌نامه‌ها قدرت اجرایی داده شود و سازش‌نامه‌ها وضعیتی مشابه آرای داوری پیدا کنند (Morris-Sharma, 2019: 494).

مخالفان فرض چهارم مبنی بر اعطای قابلیت اجرایی به سازش‌نامه‌ها چند دلیل اصلی را بیان کردند: ۱. وضع مقرراتی به‌منظور تفکیک سازش‌نامه‌های قابل اجرا و غیرقابل اجرا سخت است و به‌دلیل وجود تفاوت ماهیتی داوری و سازش نباید سازش‌نامه و رأی داوری به یک نحو اجرا شوند؛ ۲. نیازی به یک چارچوب جهانی برای اجرای سازش‌نامه‌ها نیست، زیرا بسیاری از کشورها راه‌های ساده‌ای برای اجرای سازش‌نامه‌ها دارند. برای مثال تنظیم سازش‌نامه در دفاتر اسناد رسمی یا اخذ حکم دادگاه در خصوص سازش‌نامه یا تبدیل سازش‌نامه به رأی داوری (Morris-Sharma, 2019: 492). برخی دیگر نیز معتقد بودند ایجاد امکان تبدیل سازش‌نامه به رأی داوری یا رأی دادگاه جهت ایجاد قابلیت اجرایی سازش‌نامه‌ها کفایت می‌کند (Schnabel, 2019a: 10)؛ ۳. برخی هیأت‌های نمایندگی بیان کرده‌اند که سازش‌نامه‌ها صرفاً یک قرارداد هستند و نباید صرفاً به این دلیل که قراردادی با موضوع حل اختلاف، وضعیتی متفاوت داشته باشند.

در مقابل، موافقان حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های بین‌المللی (Lo, 2014: 123-124) به‌درستی بیان کرده‌اند که سازش‌نامه حاصل از میانجی‌گری تفاوت‌های آشکاری با یک قرارداد عادی دارد که عبارت‌اند از: اولاً از لحاظ حقوقی، سازش‌نامه حاصل فرایند میانجی‌گری (یک طریقه حل و فصل اختلافات) است و قرارداد عادی حاصل چنین فرایندی نیست. مطلوب نیست که طرفین سازش پس از به اتمام رساندن فرایند سازش و تنظیم سازش‌نامه مجبورند به سراغ روش حل و فصل اختلاف دیگر مثل دادرسی یا داوری بروند تا از ابتدا دوباره دعوایی را در خصوص نتیجه سازش داشته باشند؛ ثانیاً از لحاظ شکلی نیز آیین رسیدگی خاصی باید در میانجی‌گری رعایت شود تا توافق طرفین حاصل شود، درحالی‌که در قراردادهای عادی، طرفین الزامی برای طی کردن چنین مراحل برای حصول توافق ندارند؛ ثالثاً در میانجی‌گری شخص ثالث بی‌طرفی به‌عنوان میانجی منصوب می‌شود تا علاوه بر تسهیل حصول نتیجه موفقیت‌آمیز در فرایند میانجی‌گری، از بی‌عدالتی و عدم توازن میان طرفین دعوا جلوگیری کند. درحالی‌که لزوماً در تنظیم قراردادهای عادی میانجی دخالت ندارد.

کارگروه به این نتیجه رسید که بهتر است به‌جای اجبار طرفین دعوا به تبدیل کردن سازش‌نامه خود به چارچوب حقوقی کنونی در خصوص داوری، کنوانسیون سنگاپور قالب

جدیدی را در خصوص سازش‌نامه‌ها ایجاد کند (Schnabel, 2019a: 11). موضوع مبهم کنوانسیون سنگاپور این است که مقررۀ مذکور صرفاً الزام اعطای قابلیت اجرایی سازش‌نامه‌ها را ذکر کرده است، اما نحوه اجرای سازش‌نامه‌ها را بیان نکرده و قواعد خاصی را در خصوص نحوه اجرای سازش‌نامه بر اعضا تحمیل نمی‌کند (Schnabel, 2019a: 39; Lo; Ma; 2014: 399; Schnabel, 2019c, 1183). این رویۀ کنوانسیون مزبور مشابه قواعد کنوانسیون نیویورک در خصوص اجرای آرای داوری است. البته علت عدم بیان این موضوع در کنوانسیون، رویه‌های متفاوت کشورها و یکسان نبودن میزان تجربۀ کشورها در خصوص سازش بوده است. کشورها حق ندارند شرایطی را برای اجرای سازش‌نامه لحاظ کنند که فراتر و سخت‌گیرانه‌تر از مقررات کنوانسیون باشد (Schnabel, 2019c, 1183). با توجه به قواعد هر نظام حقوقی، ممکن است نحوه اجرای سازش‌نامه متفاوت باشد. ممکن است برخی کشورها اجرای سازش‌نامه را فرایندی بدانند که وفق آن باید سند مدنظر به‌طور مستقیم به یک مقام اجرایی ارائه شود تا مقام مذکور بدون نیاز به بررسی پیچیده و تحلیلی، با رعایت دستورالعملی ساده نسبت به اجرا نظر بدهد، اما در نظام حقوقی دیگر ممکن است همین وظیفه را قاضی با بررسی تحلیلی و پیچیده‌تر انجام دهد (Schnabel, 2019(C), 1183-1184).

۴. حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها در حقوق ایران

تأکید بر توسعه سازش در سند تحول قضایی، مفاد مقررات مربوط به شورای حل اختلاف، آیین‌نامه میانجی‌گری کیفری و نیز امضای کنوانسیون سنگاپور توسط کشورمان، بیانگر استقبال ایران از استفاده هرچه بیشتر از میانجی‌گری در حل و فصل اختلافات است. اگرچه امضای کنوانسیون سنگاپور توسط ایران گامی مثبت در این خصوص محسوب می‌شود، اما جدا از اینکه امضای یک معاهده به معنای الحاق به آن نیست، در عین حال باید توجه داشت که سازش‌نامه‌های داخلی غیر از موارد استثنایی از حمایت اجرایی دادگستری برخوردار نیستند و شایسته است نظام حقوقی ایران از سازش‌نامه‌های داخلی نیز حمایتی مشابه یا حتی بیشتر از سازش‌نامه‌های بین‌المللی به‌عمل آورد؛ امری که جای خالی آن در سند تحول قضایی و آیین‌نامه میانجی‌گری کیفری مشاهده می‌شود. رویۀ قضایی نیز رویکردی مثبت به سازش‌نامه دارد. در دعاوی متعددی^۱ بر اعتبار سازش‌نامه تأکید شده و سند مذکور در دادگاه‌های ایران

۱. رأی شعبۀ ۱۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۳/۰۵/۱۸ به شماره دادنامه ۹۳۰۹۹۷۰۲۲۱۷۰۰۵۹۸، رأی شعبۀ ۴۳ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۴/۰۱/۱۸ به شماره دادنامه ۹۲۰۹۹۸۲۱۶۰۱۰۰۷۷۱، رأی شعبۀ ۲۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۲/۰۳/۱۲ به شماره دادنامه ۹۲۰۹۹۷۰۲۲۲۷۰۰۳۲۸، رأی شعبۀ ۱۳ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ

شناسایی شده است. علاوه بر این، لزوم حمایت اجرایی از سازش‌نامه در رویه قضایی مورد تأکید قرار گرفته است. در دعوایی^۱ دادگاه مقرر کرد که: «اگر طرفین ضمن قرارداد صلح تنظیمی حق هرگونه اقامه دعوا را از خود ساقط نمایند، شرط موصوف شامل دعوی الزام به ایفای تعهدات ناشی از عقد صلح نمی‌شود». رویه مذکور، بیانگر اهمیت اجرای مفاد سازش‌نامه است. در نتیجه، با توجه به فقدان قانونی خاص در مورد میانجی‌گری هنوز این نهاد حل اختلاف در نظام حقوقی ایران فاقد جایگاه چشمگیری است. بجاست که حمایت اجرایی از سازش‌نامه به‌عنوان مهم‌ترین رکن توسعه میانجی‌گری در نظام حقوقی ایران بررسی شود.

۱.۴. حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های داخلی

در صورتی که سازش‌نامه داخلی در ایران تنظیم شود، سند مذکور جز در موارد خاص، فاقد حمایت اجرایی است و طرفین دعوا باید به‌منظور اجرای سازش‌نامه مثل یک قرارداد، تقاضای ایفای تعهدات را از دادگاه کنند، تا پس از صدور رأی دادگاه، از طریق رأی مذکور سازش‌نامه را اجرا کنند. البته در سه فرض، سازش‌نامه از حمایت اجرایی برخوردار است: سازش‌نامه تنظیمی نزد دادگاه، سازش‌نامه تنظیمی نزد داور و سازش‌نامه تنظیمی نزد سردفتر اسناد رسمی. با توجه به ضرورت حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها جهت توسعه استفاده از این روش حل اختلاف و رویکرد نظام حقوقی ایران بر افزایش استفاده از میانجی‌گری با توجه به سند تحول قضایی (راهکارهای شماره ۱، ۲ و ۳ از چالش ۲ از مأموریت اول)، شایسته است که مقرراتی به‌منظور حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها تنظیم شود که قانون نمونه ۲۰۱۸ می‌تواند نمونه اولیه خوبی برای این اقدام باشد. جدا از پیشنهاد مذکور، مقتضی است وضعیت فعلی حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های داخلی در نظام حقوقی ایران در فروض زیر بررسی شود.

۱.۱.۴. سازش‌نامه‌های داخلی تنظیمی توسط دادگاه

در صورت وقوع سازش در دادگاه، نهاد مذکور گزارش اصلاحی را صادر کرده و در گزارش اصلاحی مزبور مسائل مورد توافق طرفین و تعهدات آنها را ذکر می‌کند و ختم دعوا به سازش اعلام می‌شود. مطابق ماده ۱۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی، علی‌الاصول سازش‌نامه صرفاً نسبت به دعوی مطروحه مؤثر بوده و توافق طرفین تنها خواسته دعوی مزبور در زمان تقدیم دادخواست را در برمی‌گیرد، مگر اینکه طرفین به‌وضوح در سازش‌نامه امور دیگری را عنوان

۱۳۹۱/۰۷/۱۵ به شماره دادنامه ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۱۳۰۰۹۲۸ و رأی شعبه ۱۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۱/۰۳/۳۰ به شماره دادنامه ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۱۷۰۱۵۵۹.

۱. رأی شعبه ۱۳ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۱۸ وفق دادنامه ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۱۳۰۰۷۳۸.

کرده باشند. وفق ماده ۱۸۶ قانون آیین دادرسی مدنی، اعتبار سازش در دادگاه منوط به این نیست که ابتدا دعوایی اقامه شده و در جریان رسیدگی به دعوی مذکور، سازش حاصل شود و هر شخصی می‌تواند در مورد هر موضوعی از دادگاه درخواست دعوت طرف مقابل را برای سازش کند و در صورت حصول سازش، برابر مقررات سازش در دادگاه عمل می‌شود (شمس، ۱۳۹۸ الف: ۱۲۶؛ شمس، ۱۳۹۸ ب: ۴۸۸-۴۹۰). با این حال سازش پیش از اقامه دعوا در واقع کمتر رخ می‌دهد، اما پس از اقامه دعوا ممکن است با تشویق دادگاه طرفین به سازش برسند. به موجب ماده ۱۷۸ قانون آیین دادرسی مدنی در هر مرحله از دادرسی مدنی طرفین می‌توانند دعوای خود را به طریق سازش خاتمه دهند. به هر حال مطابق ماده ۱۸۴ چه سازش در دادگاه واقع یا بیرون دادگاه انجام گیرد و نزد دادگاه مورد اقرار طرفین واقع شود، گزارش اصلاحی صادر شده و گزارش اصلاحی به‌مثابه احکام دادگاه‌ها به اجرا گذاشته می‌شود. اجرای گزارش اصلاحی یا سازش‌نامه منعکس در رأی دادگاه به‌مثابه احکام دادگاه‌ها، به معنای حمایت اجرایی مستقیم از این نوع سازش‌نامه‌هاست.

۴.۱.۲. سازش‌نامه‌های داخلی تنظیمی توسط داور

سازش‌نامه مذکور در رأی داور نیز از حمایت اجرایی برخوردار است. به موجب ماده ۴۸۳ قانون آیین دادرسی مدنی و با لحاظ ماده ۴۸۸ همان قانون، هرگاه داوران اختیار صلح داشته باشند، صلح‌نامه‌ای که به امضای داوران رسیده است، باید ظرف ۲۰ روز اجرا شود. در غیر این صورت ذی‌نفع می‌تواند اجرای آن را از دادگاه بخواهد که مطابق ماده ۴۸۸، سازش‌نامه مذکور در رأی داور، اجرا خواهد شد. در خصوص ماهیت رأی داور حاوی سازش اختلافاتی وجود دارد؛ نظر اول، تلقی داور مذکور به‌عنوان داور دوستانه است. در رویه قضایی^۱ نیز عنوان شده است که در صورت محدودیت صلاحیت داور به صلح و سازش و کدخدانمشی، داور نمی‌تواند به صدور رأی اقدام کند. عقیده دقیق‌تر آن است که داور به‌عنوان نماینده طرفین دعوا، صلح‌نامه‌ای در خصوص دعوا منعقد می‌کند (دیدبان و موسوی، ۱۴۰۱: ۲۰۱). حسب تحلیل برخی صاحب‌نظران (مافی، ۱۳۹۴: ۳۵۵) و وفق رأی دیوان عالی کشور مورخ ۱۳۳۸/۱۲/۱۱ سازش‌نامه منعکس در رأی داور، ماهیتی شبیه رأی داور دارد و طبیعتاً از قابلیت اجرایی آن نیز برخوردار است. در مجموع، صرف‌نظر از اختلافات موجود در خصوص ماهیت رأی داور حاوی سازش، چینی رأی دارای قابلیت اجرایی است.

۱. رأی شعبه ۱۵ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۱۳ به شماره دادنامه ۹۱۰۹۹۷۰۲۲۱۵۰۱۲۸۱

۴.۱.۳. سازش‌نامه‌های داخلی تنظیمی توسط سردفتر اسناد رسمی

در صورتی که طرفین سازش‌نامه را نزد سردفتر اسناد رسمی تنظیم کنند، سازش‌نامه مذکور از حمایت اجرایی برخوردار خواهد بود. طبق ماده ۱۸۱ قانون آیین دادرسی مدنی اصحاب دعوا می‌توانند نسبت به دعوی که بین آنها در دادگاه مطرح است، در دفتر اسناد رسمی حاضر شوند و از سردفتر بخواهند که بین آنها سازش‌نامه تنظیم کند. در این صورت سازش‌نامه به دادگاهی که دعوا در آن مطرح است، تقدیم می‌شود. در این صورت گزارش اصلاحی صادر نشده و دادگاه ختم موضوع را به سازش که در دفتر اسناد رسمی تنظیم شده است، اعلام می‌کند. اجرای سازش‌نامه در این صورت تابع آیین‌نامه اجرای مفاد اسناد رسمی لازم‌الاجرا و طرز رسیدگی به شکایت از عملیات اجرایی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مصوب ۱۳۸۷ است. البته حسب رویه قضایی^۱، ثبت سازش‌نامه در دفتر اسناد رسمی شرط اعتبار سند مذکور نیست و تنها به آن قابلیت اجرایی اعطا می‌کند.

۴.۱.۴. سازش‌نامه‌های داخلی عادی تنظیمی توسط اشخاص

اگر سازش‌نامه جزء موارد سه‌گانه مذکور (تنظیم نزد دادگاه، داور و سردفتر اسناد رسمی) نباشد و عادی تنظیم شود، از حمایت اجرایی برخوردار نخواهد بود. در همین زمینه ماده ۴۷ قانون ثبت اسناد و املاک اشعار می‌دارد که ثبت صلح‌نامه اجباری است. البته مطابق رویکرد یکی از شعب دیوان عالی کشور اگر سازش‌نامه در خارج از دادگاه بدون حضور مأمور تنظیم شده باشد، اعتبار دادن به چنین صلحی مخالف ماده مذکور نیست، زیرا صلح‌نامه ماده ۴۷ قانون ثبت مربوط به صلحی است که مبتنی بر معامله و نقل و انتقال باشد و شامل مصالحه‌ای که در اثر دعوا صورت گرفته است، نمی‌شود (شمس، ۱۳۹۸: ب، ۴۹۵). به نظر می‌رسد دیدگاه مذکور بیشتر معطوف به اعتبار حقوقی چنین صلح‌نامه‌ای است و ارتباطی به قابلیت اجرایی سازش‌نامه ندارد.

علاوه بر عدم حمایت اجرایی از سازش‌نامه عادی در مقررات حقوق مدنی و آیین دادرسی، فقدان حمایت اجرایی در سازش‌نامه‌ها در برخی مقررات کیفری نیز قابل مشاهده است. در آیین‌نامه میانجی‌گری کیفری مصوب ۱۳۹۵، قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ به سازش‌نامه‌های تنظیمی، وصف لازم‌الاجرا اعطا نشده است. برای مثال در صورتی که شاکی در قبال دریافت مقداری پول یا اموالی حاضر به صرف نظر کردن از شکایت خود شده باشد و متعاقباً متهم به تعهدات مذکور در سازش‌نامه عمل نکند، ضمانت اجرایی به نفع متعهدله

۱. رأی شعبه ۱۷ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۳/۰۵/۱۸ به شماره دادنامه ۹۸۰۵۹۸۰۲۲۱۷۰۹۹۷۰۹۳۰ و رأی شعبه ۳۳ دادگاه تجدیدنظر استان تهران مورخ ۱۳۹۴/۰۱/۱۸ به شماره دادنامه ۱۰۰۷۷۱۰۱۰۰۷۷۱۰۹۹۸۲۱۶۰۹۲۰

مشاهده نمی‌شود. تنها ضمانت اجرای مندرج در ماده ۸۲ قانون آیین دادرسی کیفری در این خصوص آن است که تعلیق تعقیب، منتفی می‌شود و تعقیب ادامه پیدا می‌کند. آیین‌نامه صرفاً ضمانت اجرای کیفری را منظور کرده است، اما بهتر بود ضمانت اجرای مدنی نیز اعمال می‌شد و متعهدله می‌توانست بر مبنای مفاد سازش‌نامه اجرائیه دریافت کند. شایان ذکر است با توجه به اینکه این مقرر شامل ضرر و زیان ناشی از جرم نیز می‌شود، در برخی دعاوی مدنی نیز این آیین‌نامه قابل اجراست. وفق مواد ۸ و ۲۵ قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴ و ماده ۲۴ آیین‌نامه اجرایی قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۳۹۴، اگر سازش در خصوص دعاوی کیفری در شوراهای حل اختلاف صورت بگیرد، به‌عنوان گزارش اصلاحی دارای حمایت اجرایی است. مقررات مورد اشاره از سازش‌نامه تنظیمی نزد مقام قضایی حمایت می‌کند و در خصوص حمایت از سازش‌نامه عادی دارای مقررهای نیست.

توجه سند تحول قضایی به سازش و میانجی‌گری (راهکارهای ۱، ۲ و ۳ از چالش ۲ از مأموریت اول) کاملاً روشن است و نگاه قوه قضاییه و تنظیم‌کنندگان این سند کاملاً حکایت از تمایل ایشان به ترویج میانجی‌گری و سازش به‌عنوان یک طریق مهم حل اختلاف دارد. در مقام اجرایی شدن این هدف، اصلی‌ترین موضوعی که باید مورد توجه قرار گیرد، حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های صادره است. به‌نظر می‌رسد که اگرچه سند مذکور، به ترغیب طرف‌های اختلاف به استفاده از این روش‌ها اشاره کرده است، ترغیب از طریق سیاستگذاری قانونی و اعطای حمایت اجرایی به سازش‌نامه‌ها آثار بسیار جدی‌تری از ترغیب‌های ترویجی صرف و اقدامات فرهنگی بدون پشتوانه حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌ها دارد. البته آنچه در این چارچوب اهمیت دارد، مسائل مربوط به اعطای حمایت اجرایی به سازش‌نامه‌ها در فرض تنظیم سازش‌نامه نزد اشخاص عادی است، و الا سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد شورای حل اختلاف، دفاتر اسناد رسمی، محاکم و داور از قبل هم حمایت اجرایی داشتند. در راهکار یک چالش دوم از مأموریت سوم اشاره شده است که قوانین و مقررات مرتبط در این زمینه اصلاح شود و تأکیداً ده عنوان از دعاوی اولویت‌دار به‌نحوی با اصلاح قوانین جهت‌دهی شوند که انتفاع در حصول سازش باشد تا استفاده از سایر طرق حل اختلاف. بیشترین مسئله‌ای که می‌تواند انتفاع طرفین را تحت تأثیر قرار دهد و بر نظام محاسباتی طرف‌های اختلاف اثر بگذارد، همین حمایت اجرایی است. در نهایت، چنانچه این اصلاح قوانین به سمت اعطای حمایت اجرایی به سازش‌نامه‌های عادی پیش برود، انگیزه‌های انتفاعی در طرفین ایجاد خواهد شد، و الا هرگونه اصلاح دیگری، ثمربخش نخواهد بود، زیرا مهم‌ترین مؤلفه حمایت اجرایی است و اگر این مشکل مرتفع شود، به‌نظر می‌رسد که خودبه‌خود و بدون نیاز به اقدامات

ترویجی فرهنگی، این منفعت واقعی ملموسِ قدرتمند، فضای جامعه را به این سمت هدایت می‌کند.

۲.۴. حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های خارجی در حقوق ایران

ممکن است طرفین سازش‌نامه دارای تابعیت‌ها و اقامتگاه‌های متفاوتی باشند و یکی از طرفین بخواهد سازش‌نامه را در کشوری غیر از محل تنظیم آن اجرا کند. ممکن است صدور اجرائیه بر اساس چنین سازش‌نامه‌ای در دادگاه‌های ایران درخواست شود و موضع حقوق ایران در این خصوص شایسته بررسی است. همان‌طور که عنوان شد، ایران، کنوانسیون سنگاپور را امضا کرده است، ولی تا الحاق نهایی به معاهده مذکور، مقررات آن جزو نظام حقوقی ایران محسوب نمی‌شود. موضع کنونی نظام حقوقی ایران در خصوص حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌های خارجی، به شرح ذیل بررسی می‌شود.

۱. ۲.۴. سازش‌نامه‌های خارجی تنظیمی توسط دادگاه

در خصوص اجرای گزارش اصلاحی دادگاه خارجی، در بادی امر ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی قابل اعمال نیست، زیرا ماده مذکور در خصوص اجرای «احکام» دادگاه‌های خارجی است، ولی گزارش اصلاحی وفق قانون آیین دادرسی مدنی، حکم محسوب نمی‌شود و نوعی «قرارداد» قضایی است. استفاده از عنوان گزارش اصلاحی و سازش‌نامه در ماده ۱۸۴ قانون آیین دادرسی مدنی بیانگر نگرش مشابه در مقررۀ مذکور است. با توجه به تفاوت ماهیت گزارش اصلاحی با حکم، گزارش اصلاحی حکم نیست و نمی‌توان اجرای آن را وفق ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی از دادگاه ایران تقاضا کرد (شمس، ۱۳۹۸ الف: ۱۳۶-۱۳۷). با توجه به مراتب مذکور، در نظام حقوقی ایران گزارش اصلاحی، رأی محسوب نمی‌شود، اما می‌توان آن را یک سند تلقی کرد و وفق مقررات اجرای اسناد خارجی، سند مذکور را به حیطة اجرا درآورد (شمس، ۱۳۹۸ الف: ۱۳۶-۱۳۷).

مقررات حاکم بر اجرای اسناد خارجی در دادگاه‌های ایران (مثل گزارش اصلاحی تنظیمی نزد دادگاه خارجی) دو ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی و ۱۲۹۵ قانون مدنی هستند. ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی به صورت خاص، مربوط به اجرای اسناد «لازم‌الاجرای» خارجی بوده اما ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی در خصوص اعتبار اسناد خارجی به صورت عام است. در نتیجه، در موارد نادری که گزارش اصلاحی دادگاه خارجی، به دلایل استثنایی، غیر لازم‌الاجرا باشد، وفق ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی به عنوان یک سند معتبر و غیر لازم‌الاجرا، صرفاً می‌تواند از طریق طرح و تعقیب دعوی قضایی و صدور حکم قطعی، به اجرا گذاشته شود. در مقابل، اجرای گزارش اصلاحی لازم‌الاجرا دادگاه خارجی وفق ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی

است. در حقیقت، ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی از سال ۱۳۱۳ تا ۱۳۵۶ که ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی به تصویب رسید، اعتبار اجرایی اسناد خارجی را نیز در برمی‌گرفت، اما با وضع ماده اخیرالذکر که به صورت خاص، در خصوص حمایت اجرایی از اسناد لازم‌الاجرای خارجی است، موضوع اخیر، از قلمرو عام ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی خارج شد و حکم خاص خود را یافت.

تفاوت حکم دو ماده مذکور در این است که اگر گزارش اصلاحی در کشور مبدأ لازم‌الاجرا باشد، ذیل مواد ۱۷۷ و ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی قرار می‌گیرد و در صورت داشتن شرایط مواد مذکور، از حمایت اجرایی برخوردار است و دادگاه ایرانی بر اساس سازش‌نامه مزبور اجرائیه صادر می‌کند. در مقابل اگر گزارش اصلاحی در کشور مبدأ لازم‌الاجرا نباشد، مشمول ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی است که صرفاً اعتبار گزارش اصلاحی غیر لازم‌الاجرا دادگاه خارجی را مورد پذیرش قرار داده و حمایت اجرایی از سند مزبور، نکرده است. در نتیجه، در صورت حصول شرایط ماده مذکور (سازش‌نامه به علل قانونی از اعتبار نیفتاده باشد؛ مفاد آن مخالف اخلاق حسنه و نظم عمومی ایران نباشد؛ کشور محل تنظیم سازش‌نامه اسناد تنظیمی در ایران را معتبر تلقی کند و نماینده سیاسی یا کنسولی ایران در کشور محل تنظیم سازش‌نامه یا نماینده سیاسی یا کنسولی کشور محل تنظیم سازش‌نامه در ایران، تصدیق کرده باشد که سازش‌نامه موافق قوانین محل تنظیم شده است)، گزارش اصلاحی دادگاه خارجی نزد دادگاه‌های ایرانی دارای اعتبار مدنی خواهد بود، اما دادگاه‌ها تکلیفی به اجرای مستقیم آن ندارند.

در مورد اجرای گزارش اصلاحی تنظیمی لازم‌الاجرا در دادگاه‌های خارجی، ماده ۱۷۷ قانون اجرای احکام مدنی مصوب ۱۳۵۶ ملاک است که بیان کرده است که اسناد تنظیم‌شده لازم‌الاجرا در کشورهای خارجی، مطابق ترتیب و شرایطی اجرا می‌شوند که برای اجرای احکام دادگاه‌های خارجی مقرر است. به عبارت دیگر، بر فرض لازم‌الاجرا بودن گزارش اصلاحی در نظام حقوقی کشور محل تنظیم و وجود شرایط هشت‌گانه ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی، گزارش اصلاحی تنظیمی در دادگاه‌های خارجی در ایران از حمایت اجرایی برخوردار خواهد بود. اگرچه بدو ماده ۱۶۹ قانون اخیرالذکر مربوط به گزارش‌های اصلاحی به نظر نمی‌رسد، در نهایت با توجه به ارجاع ماده ۱۷۷ همان قانون، در مورد گزارش‌های اصلاحی محاکم خارجی، لازم‌الاتباع است.

۲.۲.۴. سازش‌نامه‌های خارجی تنظیمی توسط داور

سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد داور با عنایت به قانون الحاق به کنوانسیون نیویورک و نیز با عنایت به مفاد ماده ۲۸ قانون داوری تجاری بین‌المللی ظاهراً با مشکل خاصی مواجه نیست، زیرا ماده مذکور همراستا با سایر قوانین و مقررات پیشرو در زمینه داوری، سازش‌نامه مزبور را رأی داوری توصیف کرده است. البته با توجه به تفاوت‌های بنیادین سازش و داوری، تردیدهایی در خصوص شمول کنوانسیون نیویورک بر سازش‌نامه‌های منعکس در رأی داوری وجود دارد. مهم‌ترین ابهام آن است که کنوانسیون نیویورک در خصوص آرای داوری خارجی اعمال می‌شود، ولی در بسیاری از موارد محل صدور در آرای داوری حاوی سازش قابل تعیین نیست (مافی و اسحاقی، ۱۴۰۰: ۷۲). رویکرد مبهم کنوانسیون نیویورک، با توجه به تصریح ماده ۲۸ قانون داوری تجاری بین‌المللی در حقوق ایران جبران می‌شود و امکان اجرای آرای داوری حاوی سازش در حقوق ایران وجود دارد.

۳.۲.۴. سازش‌نامه‌های خارجی تنظیمی توسط سردفتر اسناد رسمی

سازش‌نامه خارجی تنظیمی توسط سردفتر اسناد رسمی دارای شرایطی مشابه گزارش‌های اصلاحی محاکم خارجی است، زیرا در مواد ۱۷۷ و ۱۶۹ قانون اجرای احکام و ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی از اسناد خارجی حمایت شده است. بدین توضیح که اگر در کشور محل تنظیم سازش‌نامه تنظیمی توسط سردفتر اسناد رسمی، سند مزبور لازم‌الاجرا باشد، وفق مواد ۱۷۷ و ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی (در صورت حصول شرایط مواد مذکور) این سازش‌نامه نزد دادگاه‌های ایرانی حمایت اجرایی خواهد شد و به‌طور مستقیم توسط دادگاه ایرانی اجرا می‌شود. در مقابل اگر سازش‌نامه در کشور محل تنظیم فاقد وصف لازم‌الاجرا باشد، وفق ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی (در صورت حصول شرایط ماده مذکور) تنها از اعتبار برخوردار خواهد بود و حمایت اجرایی مستقیم از آن صورت نمی‌گیرد.

۴.۲.۴. سازش‌نامه‌های خارجی عادی تنظیمی توسط اشخاص

در صورتی که سازش‌نامه خارجی عادی، در کشور خارجی فاقد وصف لازم‌الاجرا باشد، اجرای آن در دادگاه‌های ایرانی وفق مقررات ماده ۱۲۹۵ قانون مدنی خواهد بود. اگر سازش‌نامه خارجی عادی، لازم‌الاجرا باشد، دادگاه‌های ایرانی مطابق مقررات مواد ۱۷۷ و ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی، سازش‌نامه مذکور را اجرا خواهند کرد. باید توجه داشت که مواد ۱۷۷ و ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی، برای حمایت از سازش‌نامه‌های تنظیمی در کشور خارجی نزد دادگاه یا سران دفاتر اسناد رسمی، قابلیت بهره‌برداری بسیار بیشتری دارد تا سازش‌نامه‌های عادی در کشورهای خارجی (نزد میانجی عادی)، زیرا عمده نظام‌های حقوقی از

سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد دادگاه‌های خود و سران دفاتر اسناد رسمی خویش حمایت اجرایی می‌کنند، اما کشورهای معدودی هستند که از سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد اشخاص عادی تحت عنوان میانجی حمایت اجرایی کنند. با وجود تمام قیود هشت‌گانه مذکور در ماده ۱۶۹ قانون اجرای احکام مدنی با عطف به ماده ۱۷۷ قانون مذکور، نمی‌توان انکار کرد که وضعیت فعلی حقوق ایران نیز حتی پیش از امضای کنوانسیون سنگاپور از سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد برخی کشورهای خارجی، حمایت بیشتری به عمل می‌آورد تا مشابه همان سازش‌نامه‌ها که در ایران تنظیم شده باشند. برای مثال اگر سازش‌نامه نزد میانجی عادی (غیر قاضی، داور و سردفتر) در نظام حقوقی دیگری تنظیم شده باشد، سازش‌نامه عادی مذکور به هر حال با قیود و شرایطی در ایران سند لازم‌الاجرا محسوب می‌شود و از همان حمایت‌های اجرایی کشور محل تنظیم برخوردار خواهد بود (مثل برخی کشورهای اروپایی که از سازش‌نامه‌های نزد میانجی عادی حمایت اجرایی می‌کنند)، این در حالی است که معادل داخلی همان سازش‌نامه‌ها (سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد میانجی عادی در ایران) حمایت اجرایی به عمل نمی‌آید. بنابراین حتی وضعیت فعلی حقوق ایران برای برخی سازش‌نامه‌های تنظیمی در خارج از کشور بر سازش‌نامه‌های تنظیمی در ایران امتیازاتی قائل شده است. اگر مراحل الحاق ایران به کنوانسیون سنگاپور قطعی و نهایی شود، تفاوت حمایتی مزبور بسیار بارزتر خواهد شد و سازش‌نامه‌های تنظیمی در خارج از ایران، قابلیت اجرایی بسیار بیشتری نسبت به سازش‌نامه‌های تنظیمی نزد اشخاص عادی در ایران پیدا خواهند کرد، مگر اینکه قانونگذار ایرانی به موازات تصویب الحاق ایران به کنوانسیون سنگاپور، اصلاحاتی نیز در نظم قانونی داخلی اعمال کند تا همگام با تحولات جدید جهانی از سازش‌نامه‌های عادی تنظیمی در ایران نیز حمایت اجرایی شایسته‌ای به عمل آورد؛ امری که دیر یا زود اتفاق خواهد افتاد، اما تسریع قوه مقننه در این خصوص می‌تواند به کاهش چشمگیر پرونده‌های قضایی منجر شود و وضعیت نظام حقوق داخلی ایران را نیز در حمایت اجرایی از سازش‌نامه در جایگاه مطلوب‌تری قرار دهد.

۵. نتیجه

به‌جرات می‌توان گفت که حمایت اجرایی از سازش‌نامه، مهم‌ترین دلیل موفقیت سازش و بهره‌مندی از این روش قدیمی حل اختلاف توسط فعالان تجاری و سیستم قضایی هر کشوری است و عدم توسعه سازش چه در عرصه بین‌المللی و چه در حقوق داخلی کشورها بیشتر ناشی از عدم حمایت اجرایی از سازش‌نامه‌هاست. در عرصه بین‌المللی با تصویب کنوانسیون سنگاپور گام مؤثری به‌منظور رفع ضعف مذکور و توسعه میانجی‌گری برداشته شده است. در حقوق ایران رویکرد مثبتی نسبت به میانجی‌گری وجود دارد و این مسئله در امضای کنوانسیون

سنگاپور و تأکیدات سند تحول قضایی کاملاً آشکار است، اما متأسفانه مقررات قانونی نظام حقوقی ایران، حمایت اجرایی بسیار محدودی از سازش‌نامه می‌کند که کاملاً در تعارض با رویکرد مذکور است. در نتیجه، به نظر می‌رسد الحاق هرچه سریع‌تر ایران به کنوانسیون سنگاپور و تصویب قانونی جامع در خصوص حمایت از سازش‌نامه‌های داخلی با توجه به مقررات قانون نمونه آنسیترال ۲۰۱۸، می‌تواند میانجی‌گری را در وضعیتی ویژه در ایران قرار دهد و متعاقباً اشخاص و فعالان تجاری از حیث برخورداری از روش حل اختلافی سریع و ارزان و همچنین نظام قضایی از حیث حل مشکل اطالۀ دادرسی و حجم زیاد پرونده‌های قضایی، می‌توانند از مزایای متعدد این روش حل اختلاف بهره‌مند شوند.

بیانیه نبود تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که تعارض منافع وجود ندارد و تمام مسائل اخلاق در پژوهش را شامل پرهیز از دزدی ادبی، انتشار و یا ارسال بیش از یک بار مقاله، تکرار پژوهش دیگران، داده‌سازی یا جعل داده‌ها، منبع‌سازی و جعل منابع، رضایت ناآگاهانه سوژه یا پژوهش‌شونده، سوءرفتار و غیره، به‌طور کامل رعایت کرده‌اند.

منابع

الف) فارسی

۱. دیدبان، المیرا؛ سید امیرحسام موسوی، (۱۴۰۱). «مفهوم و ماهیت داوری با اختیار صلح». پژوهش‌های حقوقی، ۴۹، ۲۰۱-۲۲۳. DOI: 10.48300/JLR.2021.270788.1587 (۳۱ تیرماه ۱۴۰۲).
۲. شمس، عبدالله (۱۳۹۸ الف). اجرای احکام مدنی. ج ۱، چ سوم، تهران: دراک.
۳. شمس، عبدالله (۱۳۹۸ ب). آیین دادرسی مدنی (دوره پیشرفته)، ج ۳، چ سی و دوم، تهران: دراک.
۴. شیروی، عبدالحسین (۱۳۹۳). داوری تجاری بین‌المللی. چ سوم، تهران: سمت.
۵. مافی، همایون (۱۳۹۴). شرحی بر قانون داوری تجاری بین‌المللی ایران. چ اول، تهران: دانشگاه علوم قضایی و خدمات قضایی.
۶. مافی، همایون؛ مهشید اسحاقی (۱۴۰۰). «تأملی بر رأی داوری خارجی از منظر کنوانسیون نیویورک در مورد شناسایی و اجرای آرای داوری خارجی (۱۹۵۸ نیویورک)». نشریه دیدگاه‌های حقوق قضایی، ۹۶، ۶۹-۹۲. در: https://jlvviews.ujsas.ac.ir/article_703693.html (۳۱ تیرماه ۱۴۰۲).

ب) خارجی

7. Abramson, H. (2019a). *New Singapore Convention on Cross-Border Mediated Settlements, In Mediation in International Commercial and Investment Disputes*. First Edition, London: Oxford University Press.
8. Abramson, H. (2019b). The New Singapore Mediation Convention: The Process and Key Choices. *Cardozo Journal of Conflict Resolution*, 4, 1037-1062, DOI: 10.48300/JLR.2021.270788.1587 (Accessed 22 July 2023).
9. Alexander, N. (2019). Ten Trends In International Mediation. *Singapore Academy of Law Journal*, 31, 405-447, DOI: 10.3316/agispt.20230131082573 (Accessed 22 July 2023).
10. Boulle, L. (2014). International Enforceability of Mediated Settlements: Developing the Conceptual Framework. *Contemporary Asia Arbitration Journal*, 1, 35-68, Available at: <https://ssrn.com/abstract=2443322> (Accessed 22 July 2023).

11. Chong, S., Steffek, F. (2019). Enforcement of International Settlement Agreements Resulting From Mediation Under The Singapore Convention Private International Law Issues In Perspective. *Singapore Academy of Law Journal*, 31, 1-39, , DOI: 10.15779/Z38JQ0SV81 (Accessed 22 July 2023).
12. Chua, E. (2019). Enforcement of International Mediated Settlements without the Singapore Convention on Mediation. *Singapore Academy of Law Journal*, 31, 572-597, Available at: https://ink.library.smu.edu.sg/sol_research/3090 (Accessed 22 July 2023).
13. Deason, E. E. (2005). Procedural Rules for Complimentary Systems of Litigation and Mediation-Worldwide. *Notre Dame Law Review*, 80(553), 1-46, Available at: <http://hdl.handle.net/1811/86485> (Accessed 22 July 2023).
14. Giaretta, B. (2018). *The Singapore Convention: A Game Changer*. Available at <https://www.mishcon.com> (Accessed 22 July 2023).
15. Lo, C.F (2014). Desirability of a New International Legal Framework for Cross-Border Enforcement of Certain Mediated Settlement Agreements. *Contemporary Asia Arbitration Journal*, 7 (1), 120-138, Available at <https://ssrn.com/abstract=2443379> (Accessed 22 July 2023).
16. Morris-Sharma, N. (2019). Constructing the Convention on Mediation the Chairperson's Perspective. *Singapore Academy of Law Journal*, 31, 487-519, Available at: <https://journalsonline.academypublishing.org.sg/Journals/Singapore-Academy-of-Law-Journal-Special-Issue> (Accessed 22 July 2023).
17. Reif, L. C. (1990). Conciliation As a Mechanism for the Resolution of International Economic and Business Disputes. *Fordham International Law Journal*, 14(3), 578-638, Available at: <https://ir.lawnet.fordham.edu> (Accessed 22 July 2023).
18. Schnabel, T. (2019a). The Singapore Convention on Mediation: Framework For The Cross-Border Recognition And Enforcement of Mediated Settlements. *Pepperdine Dispute Resolution Law Journal*, 19(1), 1-60, DOI:10.2139/ssrn.3239527 (Accessed 22 July 2023).
19. Schnabel, T. (2019b). Implementation of the Singapore Convention: Federalism, Self-Execution, And Private Law Treaties. *American Review of International Arbitration*, 30(2), 265- 289, Available at <https://aria.law.columbia.edu/> (Accessed 22 July 2023).
20. Schnabel, T. (2019c). Recognition by Any Other Name: Article 3 of the Singapore Convention on Mediation. *Cardozo Journal of Conflict Resolution*, 20(4), 1181-1196, Available at: <https://unov.tind.io/record/69840> (Accessed 22 July 2023).
21. Serbenco, E. (2012). Bargaining in the Shadow of Arbitration: When Mediation Settlements become Enforceable Arbitral Awards. *Romanian Journal of International Law*, 14, 68-105, DOI: 10.15779/Z38JQ0SV81 (Accessed 22 July 2023).
22. Sim, C. (2019). Conciliation of Investor-State Disputes, Arb-Con-Arb, And the Singapore Convention. *Singapore Academy of Law Journal*, 31, 670-712, DOI: 10.3316/agispt.20230131082578 (Accessed 22 July 2023).
23. Stitt, Allan J. (2004). *Mediation: A Practical Guide*, First published, Great Britain: Cavendish Publishing Limited.
24. Strong, S.I., (2014). Beyond International Commercial Arbitration? The Promise of International Commercial Mediation. *Washington University Journal of Law and Policy*, 45(1), 11-39, Available at: https://openscholarship.wustl.edu/law_journal_law_policy/Vol.45/iss1/7 (Accessed 22 July 2023).
25. Sudborough, C. M. (2019). *Mediating Sovereign Debt Disputes*. In *Mediation in International Commercial and Investment Disputes*, First Edition, London: Oxford University Press.
26. Sussman, E. (2018). The Singapore Convention Promoting the Enforcement and Recognition of International Mediated Settlement Agreements. *Icc Dispute Resolution Bulletin*, 3, 42-54, Doi: 10.15779/Z38JQ0SV81 (Accessed 22 July 2023).
27. Sussman, E. (2009). The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement. In: *Contemporary Issues in International Arbitration and Mediation: The Fordham Papers*, 343-366, Doi: 10.1163/ej.9789004175556.i-382.120 (Accessed 22 July 2023).

-
28. Vanišová, V. (2019). Current Issues in International Commercial Mediation: Short Note on the Nature of Agreement Resulting from Mediation in the light of the Singapore Convention. *Charles University in Prague Faculty of Law, Prague Law Working Paper Series*, a, 1-14, Doi: 10.2139/ssrn.3413560 (Accessed 22 July 2023).

Research Paper

Executive Support of Settlement Agreements in International Regulations and Iranian Law

Reza Maboudi Neishabouri¹ , Seyed Alireza Rezaee²

1. Corresponding Author: Assistant Professor of Private Law Department, Faculty of Law and Political Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. Email: Maboudi@um.ac.ir

2. PhD in Private Law, Faculty of Law and Political Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. Email: alirezarezaee4771@mail.um.ac.ir

Abstract

Mediation and conciliation, as one of the oldest dispute resolution methods, have never found a similar place compared with arbitration or litigation. The numerous advantages of this method for both the disputing parties and the judicial system have led to special emphasis on this dispute resolution method in the Judicial Evolution Document and also have resulted in the signing of the Singapore Convention by Iran as an international mechanism for the enforcement of the settlement agreements. The recent approaches show the desire of Iranian legislators to develop conciliation over other dispute-resolution methods. But considering the current lack of executive support for most settlement agreements, the aforementioned goal is hard. The most important reason for the reluctance of individuals and businesses to mediate is the lack of enforceability for the settlement agreements as a dispute-resolution document resulting from the mediation process. The use of mediation has no logical or legal justification, because due to the lack of enforceability of the settlement agreements, the parties must refer to the competent judicial authority for the enforcement of the settlement agreements, and it is more logical that instead of spending money and time

* **How to Cite:** Maboudi Neishabouri, Reza; Seyed Alireza Rezaee. (2023, Spring) "Executive Support of Settlement Agreements in International Regulations and Iranian Law" *Private Law Studies Quarterly*, 53,1., 141- 162.: DOI: <https://doi.org/10.22059/JLQ.2023.338038.1007644>

Manuscript received: 19 February 2022; final revision received: 9 August 2022; accepted: 5 December 2022, published online:14 June 2023

in mediation, they firstly refer to the aforementioned judicial authority to resolve their dispute.

This comparative study based on an analytical-descriptive method tries to examine the current status of executive support of settlement agreements, as the most important factor in the development of mediation.

The question of the research is whether the executive support of the result of the mediation process is necessary, and if the answer is positive, what approach should be adopted by domestic and international regulations to achieve the goal? This article hypothesizes that the use of the legal system from the benefits of mediation depends on the executive support of the settlement agreements, the accession to the Singapore Convention from the international point of view, and the application of the provisions of the UNCITRAL Model Law 2018 from the domestic point of view. Finally, the article concludes that executive support of the settlement agreements is the most important reason for the success of the mediation and the benefit of this old method of dispute resolution in the commercial activists and the judicial system of any country. In the international arena, with the approval of the Singapore Convention, an effective step has been taken to eliminate the aforementioned weakness and develop mediation. In Iranian law, there is a positive attitude towards mediation, and this issue is evident in the signing of the Singapore Convention, but unfortunately, the regulations of the Iranian legal system have given very limited executive support to the settlement agreements. Due to the lack of sufficient enforceability for domestic and international settlement agreements in Iranian Law (except in special cases), the Iranian Legislator should enact a special statute inspired by the UNCITRAL Model Law 2018 to support the domestic settlement agreements and complete the process acceding to the Singapore Convention as soon as possible to enforce international settlement Agreements.

Keywords: Conciliation", "Mediation", "Judicial Settlement", "Singapore Convention", "New York Convention".

Declaration of conflicting interests

The authors declare no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship, and/or publication of this article.

Funding

The authors received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC-BY) license.